

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

z 26. októbra 2016*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti —
Justičná spolupráca v občianskych veciach — Konkurzné konania — Nariadenie (ES) č. 1346/2000 —
Článok 5 — Pojem ‚vecné práva tretích strán‘ — Zákonné bremeno, ktoré zaťažuje nehnuteľnosti
a zaručuje výber pozemkovej dane“

Vo veci C-195/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) z 12. marca 2015 a doručený Súdnemu dvoru 29. apríla 2015, ktorý súvisí s konaním:

SCI Senior Home, v reštrukturalizácii,

proti

Gemeinde Wedemark,

Hannoversche Volksbank eG,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory J. L. da Cruz Vilaça, sudcovia M. Berger (spravodajkyňa) A. Borg Barthet, E. Levits a F. Biltgen

generálny advokát: M. Szpunar,

tajomník: M. Aleksejev, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 10. marca 2016,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— španielska vláda, v zastúpení: A. Gavela Llopis, splnomocnená zástupkyňa,

— Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 26. mája 2016,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: nemčina.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 5 nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní (Ú. v. EŠ L 160, 2000, s. 1; Mim. vyd. 19/001, s. 191).
- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi spoločnosťou SCI Senior Home, v reštrukturalizácii, ktorú zastupuje Pierre Mulhaupt, správca, na jednej strane, a Gemeinde Wedemark (obec Wedemark, Nemecko) a spoločnosťou Hannoversche Volksbank eG na druhej strane, v súvislosti s núteným predajom nehnuteľnosti, ktorej vlastníkom je Senior Home.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenia 24 a 25 nariadenia č. 1346/2000 stanovujú:
 - „(24) Automatické uznávanie konkurzného konania, na ktoré sa za normálnych okolností vzťahuje právo štátu, v ktorom sa konanie začalo, môže kolidovať s pravidlami vykonávania transakcií v iných členských štátoch. V záujme ochrany legitímnych očakávaní a istoty transakcií v členských štátoch iných, ako je štát, v ktorom sa konanie začne, treba ustanoviť viacero výnimiek zo všeobecného pravidla.
 - (25) Predovšetkým je potrebná osobitná referencia, ktorá sa odchyľuje od práva štátu, kde sa konanie začne, v prípade vecných práv, pretože tieto práva pri poskytovaní úverov zohrávajú významnú úlohu. Základ, platnosť a rozsah takéhoto vecného práva by sa preto za normálnych okolností mal určovať podľa *lex situs* (práva platného v mieste, kde sa vec nachádza) a nemalo by ho ovplyvňovať začatie konkurzného konania. Vlastník takéhoto vecného práva by preto mal mať možnosť naďalej uplatňovať svoje právo na vyčlenenie alebo oddelené uspokojenie jeho záložného práva. Ak sa na majetok podľa *lex situs* vzťahujú vecné práva v jednom členskom štáte, pričom hlavné konkurzné konanie sa uskutočňuje v inom členskom štáte, likvidátor v hlavnom konaní by mal mať možnosť požiadať o začatie vedľajšieho konania v súdnej právomoci, v ktorej vecné práva vznikli, ak tam dlžník má nejaký podnik. Ak sa vedľajšie konanie nezačne, prebytok z predaja majetku, na ktorý sa vecné práva vzťahujú, sa musí vyplatiť likvidátorovi v hlavnom konaní.“
- 4 Článok 4 nariadenia č. 1346/2000, nazvaný „Príslušné právo“, stanovuje:
 - „1. Ak v tomto nariadení nie je stanovené inak, konkurzné konania a ich účinky sa riadia právom členského štátu, na území ktorého sa toto konanie začne; tento štát sa ďalej označuje ako „štát, v ktorom sa konanie začne“.
 - 2. Právo štátu, v ktorom sa konanie začne, stanoví podmienky začatia takéhoto konania, jeho vedenie a uzavretie. Stanoví najmä:
 - ...
 - f) účinky konkurzného konania na konania iniciované jednotlivými veriteľmi, s výnimkou ešte neuzavretých súdnych procesov;
 - ...

i) pravidlá rozdeľovania výnosov zo speňazenia majetku, poradie pohľadávok a práva veriteľov, ktorých pohľadávky boli po začatí konkurzného konania čiastočne uspokojené z titulu vecného práva alebo započítaním;

...“

5 Článok 5 nariadenia č. 1346/2000 s názvom „Vecné práva tretích strán“ stanovuje:

„1. Začatie konkurzného konania nemá vplyv na vecné práva veriteľov a tretích strán, ktoré sa vzťahujú na hmotný alebo nehmotný, hnutelný alebo nehnuteľný majetok – konkrétne majetok aj súbory neurčitého majetku ako celku, ktorý sa priebežne mení – vo vlastníctve dlžníka, ktorý sa v čase začatia konania nachádza na území iného členského štátu.

2. Práva uvedené v odseku 1 znamenajú predovšetkým:

- a) právo nakladať s majetkom, resp. jeho nakladaním niekoho poveriť, a získať uspokojenie z výnosov z predaja alebo príjmu z tohto majetku, najmä z titulu záložného práva alebo hypotéky;
- b) výlučné právo na uspokojenie pohľadávky, najmä právo zabezpečené záložným právom alebo postúpením pohľadávky prostredníctvom záruky;
- c) právo požadovať vydanie majetku, resp. získať náhradu od akejkoľvek osoby, ktorá ich drží alebo používa v rozpore so záujmom takto oprávnenej strany;
- d) vecné právo na používanie majetku na vlastný prospech.

3. Právo, ktoré je zapísané vo verejnom registri a je vymáhateľné voči tretím osobám, podľa ktorého možno získať vecné právo v zmysle odseku 1, sa považuje za vecné právo.

...“

6 Podľa článku 39 nariadenia č. 1346/2000 s názvom „Právo prihlasovať pohľadávky“:

„Každý veriteľ, ktorý má zvyčajné miesto pobytu, trvalé bydlisko alebo registrované sídlo v členskom štáte inom, ako je štát, v ktorom sa konanie začne, vrátane daňových orgánov a sociálnych poisťovní členských štátov, má právo písomne prihlásiť svoje pohľadávky do konkurzného konania.“

Nemecké právo

7 §12 Grundsteuergesetz (zákon o pozemkovej dani, ďalej len „GrStG“) s názvom „Vecné právo“ znie takto:

„Pozemková daň je zákonným vecným bremenom viaznucim na predmete dane.“

8 § 77 ods. 2 prvá veta Abgabenordnung (daňový zákonník, ďalej len „AO“) stanovuje:

„V súvislosti s daňou, ktorá je zákonným vecným bremenom na nehnuteľnosti, musí vlastník strpieť exekúciu nehnuteľnosti.“

9 § 10 ods. 1 Zwangsversteigerungsgesetz (zákon o nútenom predaji) stanovuje:

„Právo na uspokojenie veriteľa z výnosov z nehnuteľnosti zakladajú v nasledovnom poradí...:

...

(3) pohľadávky na uspokojenie zákonného bremena na pozemku vyplývajúceho z dlžných súm za predchádzajúce štyri roky; opakujúce sa plnenia, predovšetkým pozemková daň, úroky, príplatky alebo plnenia pochádzajúce z nájmov..., na ktoré sa toto prednostné právo uplatní len v rozsahu splatných súm a nedoplatkov za posledné dva roky...

...“

Skutkové okolnosti vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 10 Senior Home, société civile immobilière podľa francúzskeho práva (realitná spoločnosť podľa občianskeho práva) je vlastníkom nehnuteľnosti nachádzajúcej sa vo Wedemarku (Nemecko). Rozhodnutím zo 6. mája 2013 Tribunal de grande instance de Mulhouse (Prvostupňový súd Mulhouse, Francúzsko) povolil reštrukturalizáciu uvedenej spoločnosti.
- 11 Obec Wedemark podala 15. mája 2013 návrh na nútený predaj uvedenej nehnuteľnosti z dôvodu vymáhania nedoplatkov na pozemkovej dani za obdobie od 1. októbra 2012 do 30. júna 2013 vo výške 7 471,19 eura, pričom preukázala vykonateľnosť daňovej pohľadávky.
- 12 Rozhodnutím z 21. mája 2013 Amtsgericht Burgwedel (Okresný súd Burgwedel, Nemecko) nariadil nútený predaj uvedenej nehnuteľnosti. Opravnému prostriedku, ktorý podal Senior Home proti tomuto rozhodnutiu, sa nevyhovelo. Po neúspešnom odvolaní na Landgericht Hannover (Krajinský súd Hannover, Nemecko), sa Senior Home, ktorý zastupuje Pierre Mulhaupt, správca, obrátila na Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) s cieľom dosiahnuť jednak zrušenie rozhodnutia Amtsgericht Burgwedel (Okresný súd Burgwedel), ktorým sa nariadil nútený predaj, a jednak výmaz súvisiacej poznámky z katastra nehnuteľností.
- 13 Vnútroštátny súd pripomína, že v súlade s článkom 4 nariadenia č. 1346/2000 sa konkurzné (reštrukturalizačné) konanie začaté na Senior Home riadi francúzskym právom. Na základe tohto práva začatie reštrukturalizačného konania v podstate bráni nútenému predaju dotknutému vo veci samej. Na druhej strane v zmysle článku 5 ods. 1 tohto nariadenia začatie konkurzného konania nemá vplyv na vecné práva veriteľov a tretích strán na majetok vo vlastníctve dlžníka, ktorý sa nachádza na území iného členského štátu.
- 14 Vnútroštátny súd poukazuje na to, že v nemeckom práve vymáhateľné pohľadávky z titulu pozemkových daní predstavujú v súlade s § 12 GrStG zákonné vecné bremená, ktoré sú vecnými právami, pričom vlastník zaťaženej nehnuteľnosti musí strpieť nútený výkon týchto pohľadávok na tejto nehnuteľnosti v súlade s § 77 ods. 2 prvou vetou AO. Tento súd si však kladie otázku, či sa existencia alebo neexistencia vecného práva na účely uplatnenia článku 5 ods. 1 uvedeného nariadenia má posudzovať na základe nemeckého práva, alebo či je naopak namieste vykladať pojem „vecné právo“ autonómnym spôsobom.

- 15 Za týchto okolností Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Týka sa pojem vecné právo podľa článku 5 ods. 1 nariadenia č. 1346/2000 vnútroštátnej právnej úpravy, akou je § 12 Grundsteuergesetz [GrStG] v spojení s § 77 ods. 2 prvou vetou [AO], v zmysle ktorého sa pohľadávky na zaplatenie pozemkovej dane zo zákona viaznu na nehnuteľnosti ako zákonné vecné bremeno na nehnuteľnosti a vlastník je preto povinný strpieť exekúciu nehnuteľnosti?“

O prejudiciálnej otázke

- 16 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 5 nariadenia č. 1346/2000 má vykladať v tom zmysle, že záložné právo, ktoré vzniklo na základe takého vnútroštátneho ustanovenia, aké je dotknuté vo veci samej, podľa ktorého na nehnuteľnosti dlžníka pozemkových daní zo zákona viazne zákonné vecné bremeno a tento vlastník musí strpieť exekúciu daňovej pohľadávky na tejto nehnuteľnosti, predstavuje „vecné právo“ v zmysle tohto článku.
- 17 V tomto ohľade je potrebné v prvom rade pripomenúť, že toto nariadenie spočíva, ako uviedol generálny advokát v bodoch 21 až 23 svojich návrhov, na modeli „miernejšej univerzálnosti“, podľa ktorého na jednej strane právo uplatniteľné na hlavné konkurzné (reštrukturalizačné) konanie a jeho účinky je právo členského štátu, na území ktorého sa toto konanie začalo, pričom ale uvedené nariadenie na druhej strane stanovuje viaceré výnimky z tohto pravidla. Článok 5 ods. 1 tohto nariadenia stanovuje jednu z týchto výnimiek.
- 18 Pokiaľ ide konkrétnejšie o článok 5 ods. 1 nariadenia č. 1346/2000, ktorý uvádza, že začatie konkurzného konania nemá vplyv na vecné práva veriteľov a tretích strán, ktoré sa vzťahujú na majetok vo vlastníctve dlžníka, ktorý sa v čase začatia konania nachádza na území iného členského štátu, z judikatúry Súdného dvora vyplýva, že odôvodnenie, platnosť a rozsah takéhoto vecného práva sa obyčajne musia určiť na základe práva miesta, kde sa nachádza nehnuteľnosť, ktorá je predmetom uvedeného práva. V dôsledku toho článok 5 ods. 1 tohto nariadenia, ako výnimka z pravidla práva členského štátu začatia konkurzného konania, umožňuje uplatniť na vecné právo veriteľa alebo tretej osoby týkajúce sa určitého majetku vo vlastníctve dlžníka právo členského štátu, na ktorého území sa nachádza dotknutý majetok (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. júla 2012, ERSTE Bank Hungary, C-527/10, EU:C:2012:417, body 40 až 42, a zo 16. apríla 2015, Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, bod 27).
- 19 V dôsledku toho, pokiaľ ide o vec samu, otázka kvalifikácie dotknutého práva ako „vecného“ práva na účely uplatnenia článku 5 ods. 1 uvedeného nariadenia sa posudzuje podľa vnútroštátneho práva, v prejednávanej veci nemeckého práva.
- 20 V tomto ohľade z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vecné bremená dotknuté vo veci samej sú vecné práva, keďže vlastník zaťaženej nehnuteľnosti je povinný strpieť exekúciu daňovej pohľadávky na tejto nehnuteľnosti. V každom prípade vnútroštátnemu súdu prináleží zistiť a posúdiť skutkové okolnosti sporu, ktorý mu bol predložený, ako aj vykladať a uplatniť vnútroštátne právo (rozsudok z 8. júna 2016, Hünnebeck, C-479/14, EU:C:2016:412, bod 36), aby rozhodol, či pohľadávku na pozemkovej dani dotknutú v spore vo veci samej možno podľa nemeckého práva považovať za vecné právo.
- 21 V druhom rade je potrebné pripomenúť, že článok 5 ods. 2 a 3 nariadenia č. 1346/2000 nedefinuje pojem „vecné právo“ prostredníctvom príkladov práv kvalifikovaných týmto nariadením ako „vecné“ práva, spresňuje však rozsah, a tým aj hranice ochrany priznanej týmto ustanovením výsadám, zárukám a iným právam veriteľov platobne neschopného dlžníka, ktoré upravuje vnútroštátne právo členských štátov.

- 22 Ako totiž v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 43 a 44 svojich návrhov, aby obmedzenie pôsobnosti článku 5 uvedeného nariadenia na „vecné“ práva nebolo zbavené potrebného účinku, je namieste domnievať sa, že práva považované za „vecné“ vnútroštátnou právnou úpravou musia spĺňať určité kritériá, aby sa na ne uplatnil uvedený článok 5.
- 23 V prejednávanej veci treba v súvislosti s takým právom, aké je vo veci samej, konštatovať, že toto právo s výhradou overenia, ktoré prináleží uskutočniť vnútroštátnemu súdu, spĺňa kritériá vymenované v článku 5 ods. 2 nariadenia č. 1346/2000 v rozsahu, v akom na jednej strane predstavuje bremeno viaznuce priamo a bezprostredne na zdaňovanej nehnuteľnosti a v akom vlastník nehnuteľnosti musí strpieť exekúciu na túto nehnuteľnosť v zmysle článku 77 ods. 2 prvej vety AO. Navyše, ako zdôraznil generálny advokát v bode 49 svojich návrhov, v priebehu konkurzného konania má daňový orgán na základe vecného bremena dotknutého vo veci samej, postavenie oddeleného veriteľa.
- 24 V treťom rade toto zistenie nemôže spochybníť ani okolnosť, na ktorú poukázala Komisia vo svojich pripomienkach, podľa ktorej sa uvedený článok má vykladať reštriktívne, keďže predstavuje výnimku z pravidla zakotveného v článku 4 tohto nariadenia v tom zmysle, že sa týka len vecných práv zriadených v rámci obchodných transakcií.
- 25 Hoci na jednej strane sa totiž podľa ustálenej judikatúry má odchýlne ustanovenie vykladať reštriktívnym spôsobom, platí tiež, že treba dbať na to, aby toto ustanovenie nebolo zbavené svojho potrebného účinku (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. decembra 2012, BLV Wohn- und Gewerbebau, C-395/11, EU:C:2012:799, bod 33 a citovanú judikatúru).
- 26 Na druhej strane ani znenie ustanovení nariadenia č. 1346/2000, ani ciele sledované týmto nariadením neumožňujú vykladať článok 5 tohto nariadenia v tom zmysle, že by sa nevzťahovalo na vecné práva zriadené mimo rámca obchodnej transakcie.
- 27 Pokiaľ ide o znenie dotknutých ustanovení, je namieste zdôrazniť, že uvedený článok 5 neobsahuje nijaký prvok, ktorý by mohol obmedziť pôsobnosť tohto článku v závislosti od pôvodu dotknutého vecného práva alebo verejnoprávnej či súkromnoprávnej povahy pohľadávky zaručenej týmto vecným právom.
- 28 Pokiaľ ide o ciele sledované týmto ustanovením, z odôvodnenia 24 nariadenia č. 1346/2000 vyplýva, že výnimky zo všeobecného pravidla určenia uplatniteľného práva, zakotvené v článku 4 tohto nariadenia, sa týkajú „ochrany legitímnych očakávaní a istoty transakcií v členských štátoch iných, ako je štát, v ktorom sa konanie začne“, pričom obchodná povaha dotknutých práv alebo pohľadávok je v tomto ohľade irelevantná.
- 29 Navyše z odôvodnenia 25 nariadenia č. 1346/2000, v zmysle ktorého je „predovšetkým“ potrebné stanoviť pre vecné práva osobitné kolízne kritérium odchyľujúce sa od práva štátu začatia konania, keďže vecné práva zohrávajú významnú úlohu pri poskytovaní úverov, nemožno vyvodiť, že by sa táto výnimka vzťahovala len na záruky v podobe vecných práv zriadené výlučne v rámci obchodných alebo úverových vzťahov. Naopak sa zdá, že obmedzenie pôsobnosti článku 5 tohto nariadenia v závislosti od obchodného pôvodu dotknutého vecného práva by narazilo na cieľ výslovne uvedený v odôvodnení 24 tohto nariadenia, ktorým je ochrana legitímnych očakávaní a istoty transakcií.
- 30 V každom prípade je namieste konštatovať, že výklad článku 5 nariadenia č. 1346/2000 v tom zmysle, že výnimka, ktorú stanovuje, sa uplatňuje výlučne len na vecné práva zriadené v rámci obchodných alebo úverových transakcií, by viedlo k nepriaznivému zaobchádzaniu s nositeľmi vecných práv zriadených v rámci iných než obchodných transakcií.
- 31 Ako v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 64 až 67 svojich návrhov, nariadenie č. 1346/2000 spočíva na zásade rovnosti zaobchádzania s veriteľmi a na zásade, podľa ktorej sa jeho ustanovenia majú uplatňovať nezávisle od obchodnej či inej povahy pohľadávok zaručených vecnými právami.

Preto, pokiaľ ide o možnosť veriteľov prihlásiť svoje pohľadávky písomne v rámci konkurzného konania, článok 39 tohto nariadenia vylučuje akúkoľvek diskrimináciu daňových orgánov a orgánov sociálneho zabezpečenia iných členských štátov než členského štátu, na ktorého území sa konkurzné konanie začalo.

- 32 Za týchto podmienok je namieste odpovedať na prejudiciálnu otázku tak, že článok 5 nariadenia č. 1346/2000 sa má vykladať v tom zmysle, že záložné právo, ktoré vzniklo na základe takého vnútroštátneho ustanovenia, aké je dotknuté vo veci samej, podľa ktorého na nehnuteľnosti dlžníka pozemkových daní zo zákona viazne zákonné vecné bremeno a tento vlastník musí strpieť exekúciu daňovej pohľadávky na tejto nehnuteľnosti, predstavuje „vecné právo“ v zmysle tohto článku.

O trovách

- 33 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Článok 5 nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní sa má vykladať v tom zmysle, že záložné právo, ktoré vzniklo na základe takého vnútroštátneho ustanovenia, aké je dotknuté vo veci samej, podľa ktorého na nehnuteľnosti dlžníka pozemkových daní zo zákona viazne zákonné vecné bremeno a tento vlastník musí strpieť exekúciu daňovej pohľadávky na tejto nehnuteľnosti, predstavuje „vecné právo“ v zmysle tohto článku.

Podpisy